

Platon: teoria duszy

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Prezentacja TED](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: John Donne, *Ekstaza (fragment wiersza)*, tłum. Stanisław Barańczak.
- Źródło: Wisława Szymborska, *Platon, czyli dlaczego*, [w:] tegoż, *Wiersze zebrane*.
- Źródło: Platon, *Prawa*, tłum. M. Maykowska.
- Źródło: Platon, *Fedon*, tłum. W. Witwicki.
- Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.
- Źródło: Platon, *Timajos*, tłum. W. Witwicki.
- Źródło: j.w.

Platon: teoria duszy

Źródło: domena publiczna.

((John Donne

Ekstaza (fragment wiersza)

[...]

Jak krew w swej pracy równomiernej
Tworzy duchowe uniesienia,
Dzierzgając w ciele ten misterny
Węzeł, co nas w człowieka zmienia –
Tak czysta miłość się tłumaczy
Na afekt, by ją zrozumiała
Dziedzina zmysłów – bo inaczej
Duch byłby księciem w lochu ciała.

[...]

Źródło: John Donne, *Ekstaza (fragment wiersza)*, tłum. Stanisław Barańczak.

Skąd wzięła się koncepcja ciała jako więzienia duszy? Czy ciało oddala duszę od tego co boskie, wzniosłe i piękne? Dualizm duszy i ciała pojawił się w filozofii Platona, który nie

tylko uznawał istnienie nieśmiertelnej duszy, ale potrafił dowieść tego drogą rozumowania. Twierdził, że dusza jest zdolna do poznania świata idei, dlatego też człowiek posiada wiedzę wrodzoną.

Twoje cele

- Poznasz platońską koncepcję duszy i metempsychozy – wędrówki dusz.
- Przeanalizujesz, w jaki sposób Platon rozwinął poglądy pitagorejczyków na temat duszy.
- Zastanowisz się nad zasadnością tezy Platona o anamnezie – czy możemy powiedzieć, że część naszej wiedzy jest dana nam od urodzenia?

Przeczytaj

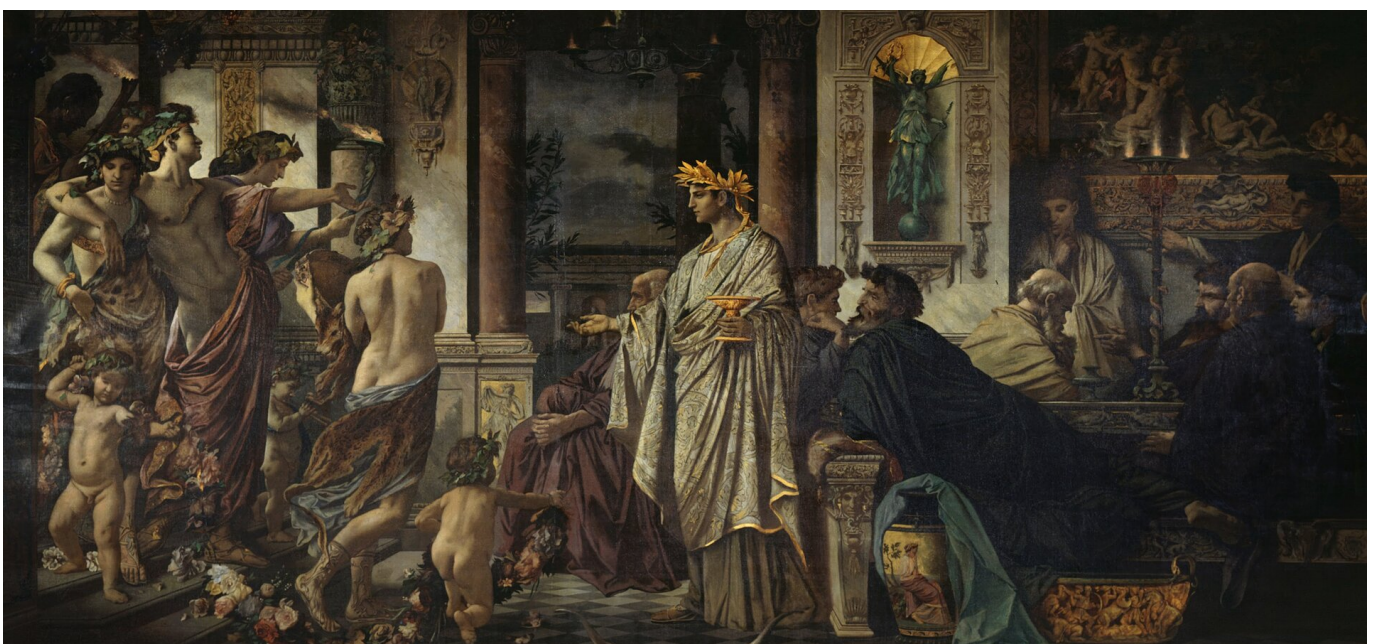
Dla zainteresowanych

Aby dowiedzieć się więcej na temat Platona i teorii duszy, zapoznaj się z poniższymi materiałami:

- [Platon, *Fedon*](#)
- [Platon, *Fajdros*](#)
- [Platon o duszy i ciele](#)

Teoria duszy

Platon, podobnie jak Sokrates, nauczał, że **istotą człowieka jest dusza i to dusza rozumna**. Nauka Sokratesa nie wystarczała jednak, aby w absolutny sposób nadać sens cnotliwemu życiu. Często prawi ludzie cierpią, a źli odnoszą sukcesy, zamiast dobra triumfuje zło – wymownym tego przykładem stała się śmierć Sokratesa. Jedynym uzasadnieniem dla dobra i **cnoty** mogła być nieśmiertelność duszy: sprawiedliwy tracąc ciało, nie traci swej duchowej istoty, przeciwnie – ocala ją na wieczność. Właściwym życiem jest nie życie ziemskie, lecz pośmiertne. Stąd oprócz wątków sokratejskich w nauce Platona znalazły się **elementy wierzeń orficko-pitagorejskich**. To właśnie w duchu tych wierzeń Platon głosi, że życie doczesne jest karą, która w trakcie szeregu wcieleń ma doprowadzić do oczyszczenia duszy ze zła, **dusza zaś jest wieczna i nieśmiertelna** – istnieje tak przed wstąpieniem w ciało, jak i po jego śmierci.

Anselm Feuerbach, *Uczta Platona* (1873)

Platon swe poglądy na istotę człowieka wyrażał w wielu metaforach, które możemy znaleźć w jego pięknych

dialogach. Z *Timajosa*, którego fragmenty poznaliśmy przy omawianiu kosmologii Platona, dowiadujemy się, że dusze ludzkie zostały stworzone przez Demiurga. Następnie Bóg rozsiał je po gwiazdach.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

⌋⌋ Platon

Timajos

[...] każdą [uczynioną przez siebie – red.] duszę jednej gwiazdzie przydzielił, a wsadziwszy ją jakby na wóz – pokazał jej naturę wszechświata i powiedział im prawa przeznaczone.

Źródło: Platon, *Timajos*, tłum. W. Witwicki.

Dusze ludzkie ulegają wcieleniu. Najpierw wchodzą w ciała mężczyzn.

⌋⌋ Platon

Timajos

Jeżeli nad tymi rzeczami [tj. namiętnościami – red.] zapanować potrafią, będą mogli żyć w sprawiedliwości, a jeśli one zapanują nad nimi, w zbrodni. Kto czas odpowiedni przeżyje dobrze, ten znowu pójdzie mieszkać na gwiazdzie, do której prawnie przynależy, i życie będzie miał szczęśliwe i takie, do którego nawykł. A kto na tym punkcie pobłądzi, ten przy drugich narodzinach przybierze naturę kobiety. A kto się i w tych warunkach jeszcze zła nie pozbędzie, ten zależnie od tego, jak grzeszył, na podobieństwo tego, jak się jego charakter rozwijał, jakąś taką zawsze przyjmie naturę zwierzęcą [...].

Źródło: Platon, *Timajos*, tłum. W. Witwicki.

Dusza człowieka, który wiódł dobre i sprawiedliwe życie, wraca po jego śmierci na swoją gwiazdę. Tymczasem dusze ludzi złych muszą tak długo przechodzić przez kolejne wcielenia, aż oczyszczą się z wszelkiej winy. Dopiero dusza, która całkiem wyzbyła się nieprawości, może powrócić do swego pierwotnego stanu.

Najsłynniejszym z dialogów poruszających problem duszy, jej ziemskich i pośmiertnych losów jest *Fajdros*. I tu filozof przedstawia swe rozważania w formie metafory, która w porównaniu z obrazem nakreślonym w *Timajosie* zawiera jednak pewne różnice: pierwotnie dusza przebywała wraz z bogami, wiodąc życie w boskim orszaku, została strącona na ziemię w śmiertelne więzy ciała wskutek popełnionej przez siebie winy.

Platon opisuje duszę w formie obrazu:

Platon

“ *Fajdros*

Niechaj tedy [dusza – red.] będzie podobna do w jedno zrosłej siły skrzydlatego zaprzęgu i woźnicy. [...] konia [dusza – red.] ma jednego doskonałego, z pięknej i dobrej rasy, a drugiego z całkiem przeciwnej, rumaka zupełnie tamtemu przeciwnego. Ciężkie to i trudne, oczywiście, powożenie [...].

Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.

Dusza więc jest niczym **dwukonny powóz**, którym kieruje woźnica.

Dusze podążają za bogami na szczyt nieba, aby kontemplować to, co się znajduje ponad niebem, czyli świat idei. Te, którym udało się tam dostać i oglądać prawdziwy Byt, żyją nadal z bogami i biorą udział w kolejnym okrążeniu nieba. Gdy duszy nie uda się zapanować nad czarnym koniem, który „ma w sobie zło, ciągnie w dół, ku ziemi ciągnie, jeśli go woźnica dobrze nie wychował”, spada na ziemię i przyobleka się w ciało.

“ Platon

Fajdros

[...] jeśli [...] przypadkiem jakimś napije się [dusza – red.] niepamięci i złością się ciężką napełni, a ociężała pióra straci i na ziemię spadnie, [...] prawo nakazuje, żeby ta, co najwięcej zobaczy [z boskiego świata idei – red.], weszła w zarodek człowieka, który będzie filozofem albo będzie oddany pięknu, muzom jakimś lub miłości, a druga w ciało króla, który praw słucha, wojownika lub władcy, trzecia w polityka [...].

Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.

Władysław Podkowiński, *Szał*, 1894
Konie, czarny – zły i biały – dobry, symbolizują niższe części duszy, zaś woźnica – rozum. Koń czarny próbuje wieść duszę ku rzeczom cielesnym, zmysłowym, biały przeciwnie – ku światu boskiemu, idealnemu.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Tak więc życie ludzkie jest tym doskonalsze moralnie, im dusza zdołała więcej ujrzeć ze świata idei.

Fajdros, to dzieło autorstwa Platona przyporządkowane do tzw. dialogów średnich. Toczy się w nim rozmowa Sokratesa z Fajdrosem. Główne tematy rozmowy to m.in. miłość, warunki pięknej mowy, przewaga mowy nad pismem, a także los duszy żyjącej i pośmiertnej.

Źródło: Władysław Witwicki, *Ilustracja z książki Fajdros Platona*, 1922, domena publiczna.

Dusza jest również niczym ptak, dopóki ma skrzydła, lata po niebie, lecz gdy je straci, musi się wcielić w ziemskie stworzenie:

((Platon

Fajdros

[...] doskonała jest i skrzydlata, więc po niebie lata i całym światem włada, i gospodaruje w nim jak u siebie w domu. A jeśli pióra straci, spada, aż coś stałego napotka, uchwyci i zamieszka tam, ciało ziemskie na siebie wzięwszy, które teraz, niby samo z siebie, poruszać się zaczyna dzięki jej sile i nazwę otrzymuje wszelkiej istoty żywej. Taki kompleks duszy i ciała nazywa się śmiertelnikiem.

Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.

Czas pobytu na ziemi to czas oczyszczania się i stopniowego odrywania od rzeczy cielesnych. Jednak, żeby się ostatecznie uwolnić od ziemskiej egzystencji, dusza musi przejść przez szereg wcieleń. **Platońska koncepcja wędrówki dusz to ślad pitagorejsko-orfickich wierzeń w metempsychozę.** Proces oczyszczania się duszy Platon znów opisuje za pomocą metafory:

((Platon

Fajdros

Przyrodzoną mają skrzydła siłę, to, co ciężkie, podnosić w górę, w niebo, gdzie bogów rodzina mieszka. Żadne ciało nie ma w sobie tyle boskiego pierwiastka, co skrzydła. A boski pierwiastek – to piękno, dobro, rozum i wszystkie tym podobne rzeczy. Takim pokarmem się żywią i z niego rosną najszybciej pióra duszy, a od bezceństwa i zła marnieją i nikną. [...] A w tych wszystkich żywotach, kto się dobrze prowadzi, lepszy los dostaje w udziale, a kto źle, ten gorszy.

Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.

Dusza, kierowana przez miłość, może dążyć ku wartościom zmysłowym bądź ponadzmysłowym. Obrazując to, Platon nawiązuje, do piękna i związku między dwojgiem ludzi. Poznanie i pokochanie piękna rozpoczyna się od spotkania w drugim człowieku piękna cielesnego, przypominającego duszy istnienie innego, idealnego piękna.

Źródło: Władysław Witwicki, *Ilustracja z książki Fajdros Platona*, 1922, domena publiczna.

W wydostaniu się z zakłętego kręgu wcieleń i powrocie do boskiego świata pomaga człowiekowi uprawianie filozofii:

((Platon

Fajdros

[...] nie odrosną jej pióra prędzej, chyba że się ktoś filozofii bez kruczków oddawał [...]

[...] słusznie jedynie tylko dusza filozofa ma skrzydła. Bo jej pamięć zawsze wedle sił do tego się zwraca, co nawet bogu boskości użycza. Człowiek, który [...] o ludzkich sprawach zapomina, a z tym, co

boskie, obcuje, gani go wielu jako narwańca, ale że bóg w nim mieszka, o tym nie wiedzą ci, których jest wielu.

[...] człowiek [...] jeśli piękność ziemską zobaczy, przypomina sobie piękność prawdziwą [tj. boską rzeczywistość – red.] i oto skrzydła mu odrastają; on je rozpinać usiłuje i chciałby wzlecieć, a nie może; tedy, jak ptak, w górę tylko patrzy, a że nie dba o to, co na dole, przeto go ludzie biorą za wariata.

Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.

Ostatecznie dusze otrzymują skrzydła i mogą powrócić do świata, z którego wyszły – do niezmiennej rzeczywistości boskich idei. Tam zostają osądzone i w zależności od życia ziemskiego, które wiodły, otrzymują karę bądź nagrodę. Po upływie tysiąca lat muszą jednak wcielić się na nowo. Ciało Platon traktuje jako więzienie duszy, które ją oddala od tego co piękne, boskie i nieśmiertelne, stąd mówi się o **dualizmie duszy i ciała** w platońskiej filozofii:

((Platon

Fajdros

[...] piękno [...] można było widzieć w pełnym blasku, kiedyśmy wraz z chórem istot szczęśliwych błogosławione widowisko oglądali; [...] kiedyśmy w obchodzie owym udział brali nieskalani i nie znali jeszcze zła, jakie na nas później przyszło, i owe niepokalane, proste, niezmienne i błogosławione tajemnice oglądali z bliska w blasku przeczystym, czyści sami i nie pogrzebani jeszcze w tym, co dziś ciałem nazywamy, a nosimy to na sobie jak ostrzygi w skorupach zamknięte.

Źródło: Platon, *Fajdros*, tłum. W. Witwicki.

Wiedza wrodzona

Platon nie tylko zakładał nieśmiertelność duszy, ale także po raz pierwszy w dziejach filozofii udowodnił ją za pomocą rozumowania. Przytoczone przez niego dowody wiązały się m.in. z jego teorią poznania. Platon twierdził, że skoro dusza jest zdolna do poznania rzeczy niezmiennych i wiecznotrwałych (świata idei), to sama musi mieć pokrewną im naturę (*Fedon*). Ponadto, podobnie jak Sokrates, uważał, że człowiek posiada wiedzę wrodzoną. W ujęciu Platona wiedza ta dotyczyła prawdy o niezmiennym świecie idei i wzięła się stąd, że dusza, zanim weszła w ciało, żyła w świecie boskich wzorów i świat ten poznała. Spadając w więzy ciała, „napiła się niepamięci” (*Fajdros*) i wiedzę o idealnej

rzeczywistości straciła... choć nie całkowicie. Człowiek może ją odzyskać w trakcie nauki: według Platona, uczenie się to proces przypominania sobie tej pierwotnej wiedzy o świecie i prawdzie, czyli tzw. **anamneza** (z gr. *anámnesis* 'przypominanie sobie'). W tym procesie pomagają rzeczy zmysłowe, które stanowią odwzorowanie form idealnego świata. Dzięki nim umysł może dotrzeć do prawdziwych idei. Platon mówi o tym w *Fedonie*:

Jacques-Louis David, *Śmierć Sokratesa*, 1787

Fedon to kolejny dialog Platona, należący do grupy dialogów średnich. Jego treść przytacza mowę Sokratesa w celi śmierci, gdzie dzieli się z uczniami swoimi poglądami dotyczącymi śmierci oraz nieśmiertelności duszy.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Platon

Fedon

[...] dostawszy ją [tj. wiedzę – red.] przed urodzeniem, zapomnieliśmy ją, przychodząc na świat, a potem posługując się zmysłami, na powrót tamte wiadomości odzyskujemy, któreśmy przedtem kiedyś posiadali, to czyż to, co nazywamy uczeniem się, nie jest odzyskiwaniem naszej własnej wiedzy? Jeśli to nazwiemy przypominaniem sobie, słusznie to chyba nazwiemy.

Źródło: Platon, *Fedon*, tłum. W. Witwicki.

Ciekawostka

Natywizm

Przekonanie Platona, zgodnie z którym wiedza o prawdzie i świecie idei jest wrodzona, nazywamy natywizmem (z łac. *nativus*, wrodzony, przyrodzony). Natywizm głosi, że źródłem poznania są idee (tzn. pojęcia, ogólne przedstawienia rzeczy) znajdujące się w ludzkim umyśle. Są one źródłem wiedzy, która – w odróżnieniu od wiedzy zewnętrznej, opartej na doświadczeniu i zmysłach – jest wiedzą pewną. Człowiek, rodząc się, przynosi je z sobą na świat.

Etyka

Platon nie tylko stwierdził, że istotą człowieka jest nieśmiertelna dusza, lecz odkrył, że ma ona złożoną strukturę i składa się z trzech części: **rozumnej, popędliwej (gniewliwej) i pożądlivej. Podział ten wpłynął na platońską etykę** i teorię cnót. Teoria ta zakłada, że duszą rozumną rządzi **cnota roztropności** (polegająca na wiedzy, co jest pożyteczne dla każdej części duszy z osobna, jak i dla wszystkich razem), duszą popędliwą – **cnota męstwa** (pozwalająca opanować afekty, np. ból, strach i mężnie wytrwać we właściwej postawie), zaś duszą pożądlivą – cnota umiarkowania (będącą umiejętnością panowania nad przyjemnościami i pożądaniem). Harmonię pomiędzy poszczególnymi władzami duszy pozwala osiągnąć cnota sprawiedliwości, dzięki której każda ze wspomnianych części wykonuje właściwą sobie funkcję i pozostaje w zgodzie z innymi.

Jacques Patin, *Cztery cnoty kardynalne*

Kanon czterech cnót Platona został przejęty przez chrześcijaństwo pod nazwą cnót kardynalnych.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Platon uważał, że człowiek cnotliwy powinien odrzucić ziemskie wartości, kierować się rozumem i dążyć do poznania najwyższych idei Dobra i Piękna. Podążanie za cnotą

i poznaniem jest jednocześnie upodabnianiem się do Boga, który stanowi najwyższy wzór dla człowieka:

((Platon

Prawa

Otóż Bóg ma być dla nas miarą wszystkich rzeczy, o wiele bardziej z pewnością niż, jak mówią, człowiek.

Źródło: Platon, *Prawa*, tłum. M. Maykowska.

Słownik

anamneza

(gr. *anamnesis* – przypomnienie) przypominanie sobie przez duszę idei, które oglądała przed połączeniem się z ciałem człowieka

cnota

(gr. *arete* – dzielność, sprawność) pierwotnie „dzielność”, „odwaga” wojownika; w sensie etycznym – zespół cech uważanych za najwyższe dobro człowieka

demiurg

(gr. *demiurgos* – artysta, twórca, rzemieślnik) pierwotnie rzemieślnik lub twórca; u Platona – boski budowniczy świata

metempsychoza

inaczej reinkarnacja [łac.], ponowne narodziny, ponowne wcielenie się duszy, wędrówka dusz przez kolejne wcielenia

dualizm

(gr. *duo* – dwa, podwójny, łac. *dualis*) w ontologii: pogląd mówiący, że istnieją tylko dwa rodzaje substancji – np. duch i materia; dualizm antropologiczny Platona głosi, że człowiek nie jest psychofizyczną jednością, ale rezultatem połączenia dwóch substancji – duszy i ciała

Film edukacyjny

Polecenie 1

Na podstawie filmu i zdobytej już wiedzy wyjaśnij, jaką funkcję pełniły w starożytności dialogi Platona. Odpowiedz na pytanie, czym one są dla współczesnego czytelnika?

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DE66b2XfA>

Film edukacyjny. *Dialogi Platona jako sztuka użytkowa.*

Wykłada prof. Jan Hartman.

Rozmowę przeprowadził Edward Pasewicz.

Film opowiada o rozumieniu dialogów Platona jako sztuki użytkowej

Polecenie 2

Wysłuchaj rozmowy z prof. Janem Hartmanem i odpowiedz na pytanie: dlaczego dialogi Platona mogą być uważane za pocieszenie dla człowieka i pożywkę dla jego duszy?

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DE66b2XfA>

Film edukacyjny. *Koncepcja duszy Platona.*

Wykłada prof. Jan Hartman.

Rozmowę przeprowadził Edward Pasewicz.

Film opowiada o koncepcji duszy u Platona

Polecenie 3

Wyjaśnij, czym jest anamneza. Czy – według Platona – możemy powiedzieć, że część naszej wiedzy jest dana nam od urodzenia?

Prezentacja TED

Dla zainteresowanych

Film jest częścią wykładu prof. Tomasza Mazura poświęconemu filozofii w ujęciu historycznym. Pozostałe filmy z tej serii znajdziesz w materiale: „[U źródła filozofii](#)”.

Polecenie 1

Zapoznaj się z treścią wykładu dr. Tomasza Mazura i odpowiedz na pytanie: na czym polegała rewolucja Platona?

Trwa wczytywanie danych..

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D9fny9mRV>

Film edukacyjny. Rewolucje Platona i Sokratesa.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o. o, licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Filozofia w ujęciu historycznym. Rewolucje Platona i Sokratesa.*

Polecenie 2

Porównaj postrzeżenie Platona i Sokratesa odnośnie do duszy i ciała człowieka.

Polecenie 3

Na podstawie powyższego polecenia ułóż rozmowę pomiędzy Platonem i Sokratesem.

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Praca domowa

Napisz esej, w którym rozważysz, dlaczego istnienie duszy stało się niezbędnym elementem filozofii Platona.

Wskazówki dotyczące pisania eseju filozoficznego znajdziesz w materiale „[Jak napisać esej filozoficzny](#)”.

Dla nauczyciela

Autor: Paweł Kaniowski

Przedmiot: Filozofia

Temat: Platon: teoria duszy

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

VI. Filozofia Platona jako paradygmat metafizyki antynaturalistycznej. Uczeń:

2) objaśnia platońską teorię poznania, definiując termin anamneza;

3) krytycznie rekonstruuje platoński argument na rzecz nieśmiertelności duszy z jej podobieństwa do wiecznych idei (Fedon, 78 d – 80 b);

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

II. Elementy historii filozofii.

1. Filozofia starożytna. Uczeń opanowuje następujące treści nauczania zawarte w podstawie programowej do filozofii zakresu podstawowego:

2) filozofia Platona jako paradygmat metafizyki antynaturalistycznej (punkt VI);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe.

Cele operacyjne. Uczeń:

- przedstawia, czym jest platońska koncepcja duszy i metempsychozy – wędrówki dusz;
- analizuje, w jaki sposób Platon rozwinął poglądy Pitagorejczyków na temat duszy;
- wyjaśnia zasadność tezy Platona o anamnezie;
- rozważa, czy możemy powiedzieć, że część naszej wiedzy jest dana nam od urodzenia.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;

- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- metoda akwariów;
- esej filozoficzny;
- quiz;
- rozmowa kierowana.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiałach;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj”.
2. Uczniowie zapoznają się z materiałem w sekcji „Film edukacyjny 1”. Przygotowują odpowiedzi na polecenia do multimedium:
 1. *Dlaczego dialogi Platona mogą być uważane za pocieszenie dla człowieka i pożywkę dla jego duszy?*
 2. *Wyjaśnij, czym jest anamneza. Czy – według Platona – możemy powiedzieć, że część naszej wiedzy jest dana nam od urodzenia?*

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel, po zalogowaniu się na platformie i wyświetleniu e-materiału, odczytuje uczniom temat zajęć oraz cele, a następnie prosi, by na ich podstawie uczniowie sformułowali kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji:
 - *Na czym polegała platońska koncepcja duszy i metempsychozy – wędrówki dusz?*
 - *W jaki sposób Platon rozwinął w swojej koncepcji wcześniejsze poglądy*

Pitagorejczyków?

– Dlaczego dialogi Platona mogą być uważane za pocieszenie dla człowieka i pożywkę dla jego duszy?

Faza realizacyjna:

1. **Metoda akwarium.** Nauczyciel prosi uczniów, by podzielili się na dwie grupy. Informuje, że będą uczestniczyć w dyskusji na temat: *Wyjaśnij, czym jest anamneza? Czy możemy powiedzieć, że część naszej wiedzy jest dana nam od urodzenia?* Wyjaśnia, że ten typ dyskusji określany jest jako akwarium. Nauczyciel przedstawia zasady: pierwsza grupa siada w kręgu i dyskutuje na zadany temat (jeśli uczniowie nie potrafią sami znaleźć argumentów, nauczyciel może na początku udzielić im podpowiedzi, zadając pytania: *Czym jest w filozofii uprzytomnienie? Jak rozumiesz sformułowanie „poznawanie jako przypominanie sobie?”*). W tym samym czasie druga grupa zajmuje miejsca dookoła i obserwuje przebieg dyskusji. Jej zadaniem jest analiza doboru i skuteczności argumentów, przestrzegania zasad i ogólnego przebiegu debaty. Nauczyciel wyznacza dokładny czas dyskusji. Po zakończeniu debaty uczniowie mogą zamienić się rolami. Następnie nauczyciel prosi wybranych/chętnych uczniów o dokonanie oceny umiejętności prowadzenia dyskusji, trzymania się tematu, doboru argumentów itp. kolegów z grupy dyskutującej.
2. **Praca z drugim multimedium.** Uczniowie zapoznają się z materiałem w sekcji „Prezentacja TED”. Każdy uczeń pracuje indywidualnie, samodzielnie przygotowując odpowiedzi do poleceń i ćwiczeń. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie wybrani lub chętni uczniowie odczytują swoje propozycje. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.
3. Uczniowie w parach opracowują quiz sprawdzający wiedzę z całej lekcji. Po określonym czasie wymieniają się przygotowanymi pytaniami z inną parą uczniów. Następnie wspólnie komentują swoje odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Na koniec zajęć nauczyciel raz jeszcze wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście wyświetlonych treści prosi uczniów o rozwinięcie zdania: *Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się...*
2. Wszyscy uczniowie podsumowują zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Napisz esej, w którym rozważysz, dlaczego istnienie duszy stało się niezbędnym elementem filozofii Platona.

Materiały pomocnicze:

- Platon, *Fedon*, przekład i komentarz R. Legutko, Kraków–Warszawa 2017, s. 307–313 (78d–80b); audiobook dostępny na stronie <https://filozofuj.eu/audioteka-filozofuj-2-platon-niesmiertelnosc-duszy/>
- Reale G., *Historia filozofii starożytnej*, t. 2, Lublin 2008, s. 316.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Film edukacyjny” do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, żeby móc samodzielnie rozwiązać zadania.